בס"ד

יו"ל ע"י

מוסדות האר"י שבחברון

גליון נעימות ישראל

דברי תורה ושיחות מאת כ"ק הגה"צ אב"ד שליט"א

פרשת וירא תשפ"ז

גליון מ"ב

והוא יושב פתח האוהל

יתבאר כי כל אחד צריך להתהלך בהכנעה ושפלות, וכך זוכה להשראת השכינה ולקנין התורה, ומאידך צריך להתנהג בהתרוממות והתנשאות בנוגע למלחמת היצר

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום (בראשית יח, א).

דקדקו המפרשים אמאי איתא 'אליו' ולא נאמר בהדיא שנתגלה אל אברהם. ומבואר בספה"ק שלא נזכר שמו של אברהם לפי שהשי"ת מתגלה לכל אחד מישראל, וזהו אומרו 'אליו' היינו לכל אחד ואחד מזרע אברהם שזוכה למדריגה זו של קירבת אלקים.

ויש כאן בפסוק עצה והדרכה כיצד יוכל לזכות למדריגה זו, והוא על ידי הכנעה וענוה, וכפי שיתבאר אי"ה להלן.

לב נשבר שקול נגד כל הקרבנות

אמרו חז"ל (סוטה ה ע"ב) אמר רבי יהושע בן לוי: בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה, שבשעה שבית המקדש קיים, אדם מקריב עולה - שכר עולה בידו, מנחה - שכר מנחה בידו, אבל מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם, שנאמר (תהלים נא, יט): 'זבחי אלקים רוח נשברה'.

ויש להתבונן בזה, שהרי קרבן הוא מלשון 'קירוב' שמקרבים את האדם לבוראו, וכל אחד ממיני הקרבנות מקרב את האדם לבוראו באופן אחר, אם בעולה אם בחטאת ואם בשלמים, וא"כ יש להבין מדוע גדלה כ"כ מעלת רוח נשברה שנחשב כאילו הקריב כל הקרבנות.

הדביקות לה' - ע"י שפלות והכנעה

אמנם הכוונה בזה היא, עפ"י מה דאיתא בספה"ק **סדורו של שבת, שתכלית כל התורה, ותכלית כל המצוות, ותכלית כל חיי האדם בעולמו, היא כדי להגיע למצות 'לדבקה בו' להיות דבוק בהשי"ת על ידי תורה ומצוות,** וכדאיתא כמה פעמים בספה"ק **תולדות יעקב יוסף** בשם **הרמב"ם**, וכן איתא **בזוה"ק** (יתרו פב ע"ב) שתרי"ג מצוות הן תרי"ג עיטין, כלומר תרי"ג עצות כיצד להתקרב ולהתדבק בהשי"ת.

אמנם כיצד יתדבק האדם בבוראו, הלא אש אוכלה הוא (סוטה יד ע"א). **והעצה לזה היא להיות נכנע ושפל, ואז תשרה עליו השכינה הק', כי אין מדה טובה להגיע לדביקות בהשי"ת אלא ע"י הכנעה ושפלות,** כדכתיב (תהלים לד, יט) 'קרוב ה' לנשברי לב'. וכן כתוב (ישעיה טז, נו) 'אשכון ואת דכא ושפל רוח', ופירש רש"י (סוטה ה ע"א) שהקב"ה מרכין שכינתו אצלו.

וראה בזוה"ק (ויקהל ריח ע"א): ואינון כלי ה', מאנין דקודשא בריך הוא אתהני בהו, אלין אינון מאנין תבירין, תבירין אינון בהאי עלמא, בגין לקיימא אורייתא. [ואותם כלי ה', כלים שהקב"ה נהנה בהם, אלה הם כלים שבורים, שבורים הם בעולם הזה כדי לקים את התורה. והשמוש שהקב"ה משתמש בהם לא משתמש אלא מתוך הכלים הללו. ושימושא דקודשא בריך הוא אשתמש בהו, לא אשתמש אלא מגו הני כלים].

וכן אמרו חז"ל (סוטה שם) לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני.

ובספר ארחות צדיקים (שער הענוה) כתוב וז"ל: **הענוה היא סולם לעלות לדרכי הקב"ה,** שנאמר (תהלים כה, ט): 'ידרך ענוים במשפט וילמד ענוים דרכו', **וממנו יגיע להשיג יראת השם ב"ה,** שנאמר (משלי כב, ד): 'עקב ענוה יראת ה'' וגו' וכתיב (ישעיה כו, יט): 'הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טלך', מי שנעשה שכן לעפר בחייו בעולם הזה יחיה לעולם הבא. וכתיב (תהלים קלח, ו): 'כי רם ה' ושפל יראה'.

ומובא מהרה"ק מקאצק זי"ע (אמת ואמונה דף לד) שזהו פי' **ומותר האדם מן הבהמה אי"ן, היינו בזה שיכול לעשות עצמו לאי"ן, זהו יתרון האדם יותר מן הבהמה, כי הבהמה איננה מסוגלת לעשות כן.**

תועבת ה' כל גבה לב

וכמו שגדלה מאוד מעלת הענוה, שאין לך יקר בעולם כמו הכנעה (נתיב מצוותיך), והוא השער לכל המדות טובות ולכל עניני עבדות ה' (יושר דברי אמת אות ו'), כך גם לעומת זה, אין לך דבר שנאוי לפני המקום כמו המתגאה, כמו שאמר הכתוב (משלי טז, ה) 'תועבת ה' כל גבה לב', וכן כתיב (תהלים קא, ה) 'גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל'.

ויש לרמז ענין זה בדברי הכתוב (דברים ז, כו) 'לא תביא תועבה אל ביתך', היינו שלא יכניס הגאוה הנקרא תועבה אל הגוף הנקרא 'בית'.

וידועים דברי הרמב"ם בפירוש המשניות (אבות פ"ד מ"ד) וז"ל: 'מאד מאד הוי שפל רוח' כי ראוי לאדם שייטה לאחד משני הקצוות על צד הסייג, כדי שייקבע במיצוע הפעולות, חוץ מזאת המידה לבדה מכל המידות, רצוני לומר: הגאוה, **כי לגודל חסרון זאת המידה אצל החסידים, וידיעתם בניזקה, רחקו ממנה עד הקצה האחרון,** ונטו אל שפלות הרוח לגמרי, כדי שלא ישאירו בנפש זכר לגאוה בשום פנים. ע"כ. והיינו שאף על פי שבשאר מדות הדרך האמצעית היא המשובחת, במדת הגאוה אינו כן, אלא יטה לקצה האחרון של שפלות הרוח.

עוד נודע מאמר **הזוה"ק** (חיי שרה קכב ע"ב) **מאן דאיהו זעיר, איהו רב. מאן דאיהו רב, איהו זעיר** [מי שמקטין עצמו - הוא גדול. ומי שמגדיל עצמו - הוא קטן].

המתהלך בענוה זוכה לשמירה מפני היצר

האר"י ז"ל גילה לנו (שער תיקוני עוונות פ"ו) **כי ענוה בגימטריא סמא"ל, לרמז שמי שיש בידו ענוה אין סמא"ל שולט בו ואינו יכול לקטרג עליו.** והוסיף מהרח"ו ששמע מהר"א הלוי, **שלכן נקבע מזמור 'שיר המעלות לדוד ה' לא גבה לבי'** (תהלים קלא, א) **במזמור קל"א בספר התהלים, לרמוז על זה, כי מי שאין בו גאוה אין סמא"ל שעולה קל"א שולט בו.** ע"כ.

והיינו, כאשר האדם מתנהג בענוה ושפלות, הרי הוא ניצול מס"מ וחיילותיו, ונשמר מכל המדות הרעות.

והרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע מבאר הטעם לזה, דהנה אמרו ז"ל (קידושין ל ע"ב) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו. עוד אמרו ז"ל (סוטה ה ע"א) כל אדם שיש בו גסות רוח אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנאמר (תהלים קא, ה) 'גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל'. **ונמצא לפי זה**

כי המתגאה אין הקב"ה שורה עליו, ועל כן נופל לרשת השטן, כי כאשר אין הקב"ה עוזרו אינו יכול לו.

ובזה יובן שפיר הטעם שמזמור קל"א הנזכר מסתיים בפסוק 'יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם', כי כאשר האדם מתנהג בענוה, לא גבה לבו ולא רמו עיניו, אזי יכול לייחל אל ה' שיעזרהו, לא כן כאשר מתהלך בגדולות ובנפלאות ממנו, אין הקב"ה עוזרו.

כדברים האלה איתא בספה"ק **אורח לחיים** (פרשת ויקרא) וז"ל: **מדת גבהות הוא שורש לכל העבירות, כי מחמת גבהות יבוא לעבור על כל עבירות שבתורה,** ומקרא מלא דיבר הכתוב (דברים ח, יד) 'ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך', ושכחת השי"ת הוא גורם לעבור כל העבירות כמו שכתוב (שם פס' יא) 'השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך לבלתי שמור מצותיו' וגו'.

וגם אמרו רז"ל (סוכה נב ע"ב; קדושין ל ע"ב) בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו ומבקש להמיתו וכו' ואלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו, **וכשיש לו ח"ו גבהות אז אין אני והוא יכולין לדור** (סוטה ה ע"א), **והקב"ה מסתלק ממנו, ונמסר ח"ו ביד היצה"ר ומתגבר עליו, ועושה בו כרצונו.** ע"כ.

וכן איתא להדיא **בזוה"ק** (מקץ רב ע"א) וז"ל: דהא יצר הרע לא שריא אלא באתר דאשתכח גסותא דרוחא. וכד אשתכח רוחא תבירא, כדין אתפרש מניה, ולא שריא בהדיה [שהרי אין יצר הרע שורה אלא במקום שנמצאת גסות הרוח, וכשנמצאת רוח שבורה, אז נפרד ממנו ואינו שורה עמו].

חנוך ניצל מדור המבול בכח שפלותו

ובזה מפרש **כ"ק אאמו"ר זצוק"ל** מאמר הכתוב (בראשית ה, כד) 'ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כי לקח אותו אלקים'. דלכאורה יפלא כיצד הצליח חנוך להתהלך עם בוראו בדור כה שפל וירוד כמו דור המבול שנפלו בידי היצר.

אמנם עיקר חטא דור המבול היה בזה שהגיעו לידי גאוה, כמו שנדרש עליהם (ילקו"ש שמעוני נח, רמז סב) שהיו בועטין מתוך הטובה, שנאמר (איוב כא, יד) 'ויאמרו לאל סור ממנו'. **וכיון שהגיעו לכלל גאוה, הגיעו לכל העבירות החמורות. וזאת היתה מעלתו של חנוך, שהתהלך בבחינת 'אין', בשפלות וענוה,** וכל מי שמשפיל רוחו מיד שורה עליו השי"ת, והשי"ת עוזרו להתגבר על היצר.

וזהו מאמר הכתוב **'ויתהלך חנוך את האלקים', והטעם לכך, הוא משום 'ואיננו', שהיה נכנע בבחינת 'אין', ומשום כך 'לקח אותו האלקים' להשרות עליו אור שכינתו, ולעזרו ולשמרו מידי היצר.**

השי"ת מתגלה לכל איש ישראל - באם מתהלך בהכנעה

מעתה שפיר יובן מאמר הכתוב בתחילת הפרשה - 'וירא אליו ה'. דהנה מובא בכמה וכמה מהספה"ק (נועם אלימלך, עבודת ישראל, מאור ושמש, ותפארת שלמה) שכוונת הכתוב לומר שהשי"ת מתגלה לכל אחד מישראל.

ונתן לנו הכתוב עצה ותושיה להדריכנו בדרך אמת כיצד לזכות למדריגה גבוהה ונשגבה זו של קירבת השי"ת, ולזה אמר הכתוב 'והוא יושב פתח האוהל' שהרגיש אברהם שעומד רק בפתח האוהל ועדיין לא נכנס פנימה, כי כן דרך הצדיקים אף שיש להם מדריגות אין קץ ונתעלו בעבודתם גבוה מעל גבוה, בכל זאת מחשיבים עצמם שעדיין לא דרכו על מפתן העבודה.

וכאשר נמצאים בדרגה זו של שפלות והכנעה בבחי' 'פתח האוהל', זוכים תיכף להתגלות השי"ת אלינו - 'וירא אליו ה'', כי אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על נשברי לב ההולכים בשפלות והכנעה.

ובזה אתי שפיר מה שפירש רש"י 'והוא יושב פתח האוהל' לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו. ופירש **כ"ק אאמו"ר זצוק"ל** שאברהם אבינו ע"ה ביקש ללמד את אנשי דורו שבאם יש עובר עבירה אשר שב בתשובה לפני המקום ב"ה, ימהרו להכניסו לביתם, בכדי ללמוד מהם ענין 'פתח האוהל', היינו ההכנעה והשפלות שהיא מעלה גדולה עד מאוד, ופתח להכנס בו לכל המעלות, ואז ינצל מידי היצר ולא יבוא שוב לידי עבירה מחמת ההכנעה.

השי"ת מתגלה אפילו לרשעים - כאשר שפלים בדעתם

ונודע מה שפירש בספה"ק **מאור עינים** בפרשתינו, **'וירא אליו ה'', כתב סתם ולא כתב אל אברהם, כי קאי על כל אחד מישראל שמתראה אליו השם יתברך, גם 'באלוני ממרא', פירוש 'אלוני' מלשון 'אלוני הבשן', דהיינו אפילו רשע גדול ח"ו מתראה אליו השם יתברך דהיינו הרהורי תשובה שבאים לו.** ע"כ.

ובזה מפרש **כ"ק אאמו"ר זצוק"ל** המשך הכתוב 'והוא יושב פתח האוהל', כלומר, אימתי השי"ת מתגלה אף לרשעים, כאשר רואה את עצמו במצבו השפל שעדיין הוא עומד ב'פתח האוהל', היינו בפתח והתחלת הקדושה ועדיין לא עשה כלום.

השוכן איתם בתוך טומאותם

והביאור בדבריו הוא, דהנה נודע (פרי חיים אבות פ"ד מ"ד) **שהבעש"ט הק'** היה מקרב אף בעלי עבירה רח"ל, כשלא היו בגיאות, ומאידך היה מרחיק בעלי תורה שאינם בעלי עבירה כשהיו אז בגיאות. **ואמר שכשהוא בעל עבירה, ויודע מזה שהוא בעל עבירה, ומחמת כן לבו נשבר בקרבו ושפל בדעתו, וכתיב 'קרוב ה' לנשברי לב', ולכן השי"ת שוכן איתם בתוך טומאותם. אבל הבעל גאוה אף שאינו בעל עבירה, כיון שהוא מתגאה אין השם יתברך יכול לסבלו, כי אין אני והוא יכולין לדור יחדיו.**

ועד"ז מסופר על הרה"ק **האוהב ישראל מאפטא** זי"ע שהעדיף ללון בבית אכסניא של אדם שיצא עליו שם רע, מאשר אצל גביר בעל גאוה מחמת הסיבה הנ"ל. ואמר שאם השי"ת אינו רוצה לדור עם בעל גאוה - אף אני איני רוצה לדור עמו. ואם השי"ת שוכן עם בעל עבירה בתוך טומאתו, אף אני חפץ להתאכסן בביתו.

ובזה יתבארו דברי **כ"ק אאמו"ר זצוק"ל** שהשי"ת נגלה אל כל רשעי ישראל אע"פ שהם שקועים בחוזק במצולות הטומאה, אך מכל מקום כיון שהם מוכנעים בדעתם בבחי' 'פתח האוהל' הוא חפץ להשרות שכינתו עליהם, והם מתעוררים בהרהורי תשובה.

אי אפשר לקבל עול מלכות שמים ועול מצוות רק כשהוא בבחינת 'פתח האוהל'

ובספר שבילי פנחס הביא רמז לכך, דהנה במזוזה יש שתי פרשיות, שמע והיה אם שמוע, שיש בהן קבלת עול מלכות שמים וקבלת עול מצוות כנודע. ולכן מצוה להניחה על פתח ביתו, להורות כי האדם אינו יכול לקבל על עצמו עול מלכות שמים ועול תורה, מלבד באם קובע עצמו ב'פתח האוהל' בהכנעה ושפלות, ואז יש לו שמירה מהיצה"ר. אך באם מתגאה בליבו אין הקב"ה רוצה להשרות שכינתו עליו, ואין לו מי שיעזרהו נגד היצר, ונמצא שאין לו שמירה.

שתי בחינות בעבודת השי"ת

אכן כלל הדבר הוא, כי הכנעה לחוד אינה כלום, כי אז יכנע לבבו לבלתי עשות מאומה, ויתגבר עליו היצר ויאמר לו: הלא אינך שוה כלום, ומעשיך אינם שוים מאומה, וא"כ תחסר ממנו השמחה והחיות בעסק המצוות, ויבוא להימנע מקיומן.

וכן כתב בספה"ק **תולדות יעקב יוסף** (פרשת עקב אות ד') וז"ל: **שמעתי ממורי שרוב ענוותנותו של האדם גורם שנתרחק מעבודת השי"ת, שמצד שפלותו אינו מאמין כי האדם גורם ע"י תפילתו ותורתו שפע אל כל העולמות, וגם המלאכים ניזונין ע"י תורתו ותפילתו, שאילו היה מאמין זה כמה היה עובד ה' בשמחה וביראה מרוב כל.** ע"כ.

ונודע מה שפירש **הרבי ר' זושא** זי"ע עה"פ (תהלים י, ג) 'כי הלל רשע על תאות נפשו', כלומר, כי הרשע מגביה עצמו תמיד ומחזיק עצמו לאיש חשוב, אך בשביל תאות נפשו הוא נעשה עניו כמו הלל (עי' שבת ל ע"ב), ומשפיל את עצמו לחטוא במה שלא נאה ולא יאתה אליו עשות פחיתות כזו שעושה, ובענוה פסולה כזו לא בחר ה', כי אם שיהיה עניו בבחינת 'מה', ליראה את ה' על ידי זה, בהכירו שפלותו וגדולת הבורא יתברך, ומזה יגיע היראה והפחד ובושתו ממנו ית"ש.

וכן מצינו בגמ' (גיטין נו ע"א) ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס, החריבה את ביתנו, ושרפה את היכלנו, והגליתנו מארצנו. ומקרא מפורש הוא (דברי הימים ב' יז, ו) 'ויגבה לבו בדרכי ה''.

ועל זה אמר הרה"ק **רבי בונם מפרשיסחא** זי"ע, **שכל יהודי צריך שיהיו לו שני כיסים, כיס אחד - בשבילי נברא העולם. ובכיס השני - אנכי עפר ואפר.** שאם בא לידי התנשאות, יזכיר עצמו 'אנכי עפר ואפר'. ואם בא לידי עצבות, יזכיר עצמו 'בשבילי נברא העולם'.

והיינו שכאשר עובד את ה' ומסתובב עם יהודים צריך להתנהג בשפלות, ולא להחשיב את עצמו כ"כ במה שעובד את בוראו, ולידע כי עבודת ה' אין לה סוף ותכלית, וכמה שכבר השיג והזדכך יש עדיין אין סוף מדריגות. ובפרט כשיש לו ענין של פחיתות הכבוד יש לו לסבול ולהכניע עצמו במידת ההשתוות.

אך כאשר מגיע למלחמה ונסיון מול היצר וחיילותיו, יש לו לעמוד כחומה בצורה כגיבור ואיש מלחמה, ולחזק עצמו שוב ושוב, ובפרט בהתגברות כנגד היצר לא יתנהג בהכנעה לחשוב מה אני ומה חיי, אלא ירוץ כגיבור לעמוד כצור החלמיש, וילחום עמו בכל עוז.

שתי הבחינות של הכנעה והתנשאות אצל אבותינו

היוצא לנו ארחות חיים ותוכחת מוסר בפרשתינו, **כי האדם צריך שתי כוחות, שפלות**

מצד אחד, והתנשאות מצד שני. ובזה יוכל לעמוד נגד היצר הרע, ולזכות לתורה שיורדת למקום נמוך, ולהשראת השכינה ששוכנת את דכא ושפל רוח.

ושתי בחינות אלו מצינו גם באברהם, דהנה לכאורה לאחר שהוסיף לו השי"ת את האות ה', על שם 'כי אב המון גוים נתתיך' (יז, ה), היה צריך להקרא 'אבהם' ולא 'אברהם'. אכן יש לומר כי שמו מתחלק לשתי בחינות הללו, מצד אחד 'אברהם' שהוא אותיות אב"ר מ"ה, על דרך 'ונחנו מה', שהוא בחינת שפלות. ומצד שני א"ב ר"ם, אב המון גויים, שהלך בעוז ובגבורה לפרסם שמו ית' בעולם אף שכל העולם היו נגדו.

וכן מצינו אצל יעקב אבינו שתי בחינות אלו, וכמו שאמר שרו של עשיו ליעקב (לב, כט) 'לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל', והכוונה בזה - ששרו של עשיו רצה להפיל את יעקב ממדריגותיו, על כן אמר לו 'לא יעקב יאמר עוד שמך' כלומר, אסור לך להקרא בשם 'יעקב' שהוא אותיות י' עקב שרומז על בחי' שפלות וענוה, אלא תמיד יקרא שמך 'ישראל', ל"י ראי"ש הרומז לבחי' גדלות והתרוממות, ובזה רצה להפילו בגאוה.

אמנם הקב"ה הורה ליעקב דרך האמת בעבודת ה', ועל כן אמר לו (לה, י) 'שמך יעקב, לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל', כלומר, 'שמך יעקב' תמיד ישאר בך שם 'יעקב', כי כן דרך וסדר העבודה הישרה והאמתית - שיהיה לאדם שתי המדריגות, שפלות מצד אחד, והתרוממות מצד שני. ולזה נשאר בשני השמות, כי זה בלא זה אי אפשר.

ואמרו רז"ל (תנדב"א רבה פכ"ה) כי כל אדם מחוייב לומר אימתי יגיעו מעשי למעשי אברהם יצחק ויעקב. ונודע מאמר הצדיקים כי על כל פנים צריך שתהא 'נגיעה' למעשי אבות, כי טיפת מי אחת הנוגעת בים נהפכת להיות חלק מן הים. וכיון שנתברר כי דרך האבות הוא בשתי בחינות הללו - שפלות והתנשאות, על כן ידבק כל אחד מזרע אברהם יצחק ויעקב בדרכיהם, להתהלך בשפלות והכנעה, ולהתגבר בעוז במלחמת השטן, ואז נזכה להתגלות אור השכינה עלינו בבחי' 'וירא אליו ה'', עדי נזכה לגילוי הגדול והנורא - קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו, כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון, בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן.

הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע // כ"ב חשון

הגאון בעל ערוגת הבושם זצ"ל נסע פעם לרבינו, כשהגיעו לחצר רבינו, אמר הערוגת הבושם, אה, אוירא דארץ ישראל, כשנכנסו לחדרו של רבינו, אמר לו רבינו: חוסטער רב, דער זיידע ז"ל האט געזאגט אז פון דא קעגנאיבער דעם בית המדרש ביז ארץ ישראל איז נישט מפסיק קיין שום דבר טומאה, ממילא איז דא אוירא דארץ ישראל. אחר כך אמר רבינו להגאון: חוסטער רב, איר זענט דאך א גרויסער מתמיד, אז איר האלט אינמיטן לערנען, און א בנש"ק קומט אריין און דערציילט אייך מעשיות פון צדיקים, ארט דאס אייך? ענה לו הגאון, לא, אמר לו רבינו, ס'זאל אייך טאקע נישט ארען, ווייל דאס איז אויך געלערנט, והוסיף ואמר: אחת דיבר אלקים, וועז איז אחדות, וועז מ'רעדט פון צדיקים, שתים זו שמעתי, אז ס'איז דא פירוד (שתים), זאגט מען, זו שמעתי, כבר שמעתי מעשה זו.

* * *

נכד רבינו היה לו אצבע עקום, והזכירו כמה פעמים לפניו, פעם כיבדו רבינו בהגבהת הכוס בקידוש, ואמר לו: מאך נאר גלייך די פינגער, וכן עשה, ונתיישרה, והוסיף רבינו שרוצה שבניו יהיו מהחיילים של מלך המשיח, והוא לא יקח בעלי מומים.

* * *

פעם בעת שהיה הערוגת הבושם בבעלזא אירע שרבינו ירד בעצמו לפני התיבה, ואמירת "בואי בשלום" היתה בהתלהבות יתירה ועצומה, והסביר הערוגת הבושם סוד הדבר, במשל שמדרך העולם כאשר עומדים כבר על סף מלחמה אז "דערלאנגט מען א שטארקן קלאפ" להשונא, ולזה באמירת "בואי בשלום" ברגעים אחרונים טרם שמקבלים את השבת באמירת "מזמור שיר" אשר אז כל דיניין מתעברין, נתן הרבי "א שטארקן קלאפ" להשונא היצה"ר וכת דיליה.

* * *

פעם אחד היה אצלו בשבת קודש פרשת תזריע, איש רשע ואפיקורס, שלא היה מאמין באמונה שלימה בהשי"ת, ובשעת קריאת התורה צעק רבינו בקול רעש גדול: והצרוע אשר בו הנגע, והרגיש אותו האיש בנפשו אשר צעקה זו עבורו היא, אכן לא שת לבו גם לזאת, ודחה ממנו כל מחשבה להיטיב, כדרך הרשעים, ולא עשה תשובה, ובעת סעודת היום אמר רבינו תורה, והתחיל בפסוק זה: והצרוע אשר בו הנגע, ואמר דאותיות שלפני צרוע הם 'הספק', כי מי שיש לו ספיקות בעיקרי אמונה, בוודאי יקויים בו אשר בו הנגע, וכן היה שנתקיים בו כל מאמר הכתוב.

* * *

בבעלזא אמרו שהתורות שאומרים הוא תפילות, ופעם היה שנתפסו כמה אברכים לצבא, ובאו והתחננו לרבינו שיושיעם. והיה אז שבת חזון, ואמר ששמע מאביו שאמר בשם זקינו השר שלום מבעלזא, שמי שאינו מקלקל הצלם אלוקים בפניו, אינו צריך לפחוד מעול המלכות, ופירש הפסוק בפרשת דברים, ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה והם ירשוה, ולבסוף אמר שר"ת של "אשר לא ידעו היום" הוא 'אליה', ע"כ אני מבקש שיבוא אליהו לבשרני שנתבטל הגזירה, וכן הווה שבשבוע שלאחריו נתבטלה גזירה זאת.

* * *

בשנת תרע"ב שנתיים לפני שפרצה המלחמה [העולם הראשונה], כבר דיברו בעולם שבשנה זאת תפרוץ מלחמה ומדינות רבות נערכו לקראתה, כל העתונים כתבו ברוח זו, אנשים חדרו מאוד, וכל הארץ רעשה, אבל רבינו צחק מזה, והוא אמר: כתיב רננו צדיקים בה' וגו' ה' הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים וגו' אין המלך נושע ברב חיל גבור לא ינצל ברב כח שקר הסוס לתשועה וברב חילו לא ימלט, הנה עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו, מרן פירש כל המזמור באידיש ואמר: הקב"ה מקשיב למה שאומרים היראים, להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב, שלא תהיה מלחמה, שלא ימותו במלחמה ושלא יגוועו ברעב, כי בו ישמח לבנו, כדי שנוכל ללמוד ולהתפלל ולעבוד את ה' יתברך [וכו'], הכל מכינים עצמם למלחמה ומתריעים עליה בקולי קולות, אבל המלחמה לא תפרוץ השנה.

* * *

כשהיה רבינו במארינבאד, התאכסן אצל בעל הבית שם, והלה קנה לכבוד רבינו כלים חדשים, ובבעלזא אכלו רוב המאכלים בידים, וכשראה שרבינו אינו אוכל עם העסצייג, חשב אולי חושש רבינו שלא טבלו את הכלים, ואמר לרבינו, רבי, די כלים האט מען נעכטן געטובל'ט, השיב רבינו: פיין, אבער מיינע הענט האב איך ערשט היינט אינדערפרי געטובל'ט.

* * *

כאשר התגורר רבינו בעיר ראצפערט יצ"ו, והמנהג היה בבעלזא לאכול בראש השנה דגים הנקראים קורסלעך, והחסידים היו קוראים אותן כתר פישן, ושמה בראצפערט לא היה נמצאים למכירה דגים הללו, והנה יום אחד לפני ראש השנה חלמה אשה אחת בחלומה שתביא מן הדגים הנ"ל להרבי מבעלזא, והקדימה בבוקר להשכים קום וקנתה את הדגים ושמה לדרך פעמיה, הלוך ונסוע דרך מרחק רב, עד שהגיעה והביאה דגי קורסלעך.

* * *

סיפר הרה"ק ר' יהודה מדזיקוב זצ"ל, שפעם כשנפגשו רבינו זצ"ל עם הרה"ק האהבת ישראל זצ"ל, שאל אותו רבינו, למה ב' סיון הוא יום מיוחס, ענה לו הרה"ק מוויזשניץ משום שיום הכיפורים חל תמיד ביום שחל בו ב' סיון. אמר לו רבינו, גם כ"ב חשון חל תמיד ביום שחל בו יוה"כ. ולפלא שהרה"ק מוויזשניץ נסתלק ביום ב' סיון, והרה"ק מבעלז נסתלק ביום כ"ב חשון.

רוממות א-ל בגרונם // ג

זעקתי אליך ה' //

הרמת הקול בתפילה עפ"י דברי הראשונים

ענין התפילה בקול רם, כבר נזכר להלכה למעשה בספרי הראשונים, ותחילה נעתיק את דברי **הרוקח** (סי' לב דף קצ:) וז"ל: כל הנשמה תהלל יה, פירושו, **בכל כוחו - בהרמת קול ובכוונת הלב בכל נשמתו**, ע"כ.

וכן כתב **בספר חסידים** (סימן יח): אותם הקוראים פסוקי דזמרה **בקול רם** ונעים זמר, ואינם יודעים הפסוקים ואומרים בטעות, תפלתם וזמירותם מתקבל כריח נחוח. וגם הקב"ה שמח עליו שמחה גדולה ואומר כמה הוא מזמר לפני לפי דעתו, על זה נאמר (שה"ש ב ד) ודגלו עלי אהבה.

עוד כתב **בספר חסידים** (סימן תשסח): **מי שקולו נעים ואין הקב"ה נהנה מקולו, ראוי לו שלא בא לעולם. ואם הקב"ה נהנה, עליו נאמר (שה"ש ב יד) השמיעני את קולך כי קולך ערב ומראך נאוה, וכתיב (ש"ב כג א) ונעים זמירות ישראל**, וכתיב (תהלים ג ה) קולי אל ה' אקרא. ע"כ.

והיה אפשר להבין מתוך דברי הספר חסידים כי כוונתו רק על מי שקולו נעים, שהוא צריך להשמיע את קולו בנעימה, אבל מי שלא נשתבח בקול נעים אין בו החיוב להרים את קולו. אמנם בהמשך דבריו כתב מפורשות שנותן חיזוק לכל אחד מישראל לחזק קולו בתפילתו וזה לשונו: פעם אחת כשהיו אומרים ברכות ושבחות, אמר אחד לחבירו שהיה מרים קולו, תאמר בקול נמוך כמו קולנו, תשוה קולך לקולנו, א"ל **אני מרים קולי כדי לכוון, כי אני יודע לכוון כשאני מרים קולי, ובטוב היה עושה**. כך מה שאדם עוסק להרים קולו, כדי שיאמר בכוונה, ע"כ.

ומבואר בדבריו שתכלית הרמת הקול בתפילה הוא בעבור שיוכל להגביר את מחשבתו ולכוין יותר, ואין שום אחד יכול למנוע זאת ממנו, וכמו שכתב הרה"ק **בעל התניא** זי"ע באגרת קדשו לקמן וז"ל: **לעמוד על העבודה זו תפלה בקול רם להתחזק מאד בכל עוז ותעצומות נגד כל מונע מבית ומחוץ ביד חזקה כמשמעו**. עכ"ל

ובשו"ת מחולת המחנים (המובא בביה"ל סי' קנ) הביא ראיה כי מנהג התפילה מימות הקדמונים היה בהרמת קול, ממה שאמר הכתוב (שמואל א א, יג) וחנה היא מדברת על לבה, רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע, ויחשבה עלי לשיכורה. והיינו שבעבור שהתפללה חנה בלחש שלא כמנהג העולם היתה תמוהה בעיני עלי הכהן.

וזהו לשונו שם: כאשר ראה עלי הכהן שחנה רק מדברת על לבה וקולה לא ישמע, חשבה לשיכורה. **ובזה מבואר שהמנהג הקדמון היה להתפלל בקול רם, שאלמלא היה מנהג חזק וקבוע להרים קול בתפילה אצל כל ישראל**, לא היה חושבה עלי לשיכור למי שאינו מרים קולו בתפילה, אבל עכשיו חשבה לשיכורה, שהיא באמת שיכורה מחולת התאוה אשר מכסה עיניו וסותם את ליבו ומבלבל רעיוניו לבלתי יעשה שום תנועה בעבודת ה', ויעמוד כאבן דומם ומשומם כשיכור אשר לא יכול להתנענע, רק יחניף בעבודת ה' לעשות אותה על דרך הנאות והנכון בעיני בשר ודם.

וא"ת למה קבעו חז"ל להתפלל בלחש, נגד עלי הכהן, שהיה מסנהדרין מלשכת הגזית. אלא דאמת אין כאן שום פלוגתא בין עלי לחנה, ושניהם מודים שיש תפילה בלחש ויש תפילה בהרמת קול, ועלי טעה בחנה ולא ידע שחנה מתפללת תפלה אשר מצוותה בלחש, וכמו שאמרה 'אשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי ואשפוך את נפשי לפני ה'', רק חשב עלי שהיא באה לביה"מ **לתקן נפשה בתפלתה, ותפילה זו צריך בהרמת קול**. וזהו שנאמר 'ועלי שומר את פיה', אמר אליה 'עד מתי תשכרון, כלומר, עד מתי תהיה שיכורה בעיני העולם, ואימתי תפתח פיך. עכ"ל.

הרי לנו מדבריו, כי מי שיושב כאבן ואין שומעין קולו בתפילתו הרי הוא נחשב כשיכור, אשר כל ראשו וגופו שקוע בתוך העולם, והרי הוא בתוך גלות מצרים, גלות הנפש, וכמו שכתב בספר **סדר היום** (סדר ספירת העומר): יענג נפשו העגומה אשר היא יושבת כשבויה בגלות ואין מי שיחוש לה ולתועלתה, כי כולם פונים לתאוות היצר הרע הגוף הנגוף. כי רבים אשר אתו [היינו הגוף], מאשר אתה [היינו הנשמה]. כי היא יחידה וגלמודה דורש אין לה, אשריו ואשרי חלקו למי שנגע יראת אלקים בלבו לדרוש אליה ולבקש עליה לסמוך אותה שלא תפול ביד מבקשי רעתה וזה כל האדם, ע"כ.

העולה מכל האמור, שצריך ליתן אל לבו ולהרגיש כיצד נשמתו נמצאת בגלות בתוך מיצר הגוף, והיא שבויה ביד הגוף ותאוותיו, אזי ממילא יתחיל לצעוק ויעורר רחמים רבים על נשמתו מחמת רוב צערו.

ועד"ז כתב **בליקוטי תורה מהרב בעל התניא** בפר' במדבר: והנה כתיב רעבים גם צמאים וגו' ויצעקו אל ה' בצר להם, **שמבחינת הצמאון עד שנפשו עליו תתעטף נולד בחינת הצעקה בלב כי צר לו מאוד הגלות ומאסר הגוף הגשמי**.

והוא משל לחולה שבעת היותו שוכב כאבן דומם, אף שאצל הסובבים אותו נראה שהמצב טוב ואינו סובל, אך הרופא המומחה ידאג מאוד לחייו של חולה זה, מחמת גודל חליו עד שאינו מרגיש כלל היסורים. **אמנם כאשר ישאג בקול גדול, אף שאצל הסובבים אותו נראה שיש לו צער גדול, אך הרופא ישמח מאוד בראותו כי משתפר מצבו והוא מרגיש היסורים.**

וכן הוא אצל האדם, שאם יושב ומתפלל כאבן דומם, וקולו לא ישמע, אות וסימן הוא כי חולה אנוש הוא רח"ל, ואינו מרגיש כלל את חליו הגדול אשר לבו סתום לגמרי ונפשו ורוחו דומים לחולה מחוסר הכרה. אמנם כאשר יפתח פיו ויצעקת מנהמת לבו על גודל ריחוקו, סימן הוא כי עדיין הוא בחזקת חי, ולבבו יבין ושב ורפא לו.

יו"ל ע"י מוסדות האר"י שבחברון ללימוד תורת הנגלה והנסתר בארה"ק // רחוב ר' יהושע 7 - בית שמש
טלפון: 025600080 // אימייל: A6639095@gmail.com

עמוד ועיצוב: משה קלמן פרייד MKF62602@GMAIL.COM